

Záverečná karta projektu

Názov projektu Evidenčné číslo projektu **APVV-17-0123**

Sebapoškodzovanie: vymedzenie, prevalencia, ovplyvňujúce faktory a implikácie pre klinické intervencie

Zodpovedný riešiteľ **doc. PhDr. Slávka Démuthová, PhD.**

Príjemca **Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave - Filozofická fakulta**

Názov pracoviska, na ktorom bol projekt riešený

Katedra psychológie Filozofickej fakulty Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Názov a štát zahraničného pracoviska, ktoré spolupracovalo pri riešení

Psychologický ústav Filozofickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne, Česká republika

Udelené patenty/podané patentové prihlášky, vynálezy alebo úžitkové vzory, ktoré sú výsledkami projektu

-

Najvýznamnejšie publikácie (knihy, články, prednášky, správy a pod.) zhrňujúce výsledky projektu – uveďte aj publikácie prijaté do tlače

Monografie:

Démuthová, S. (2022). Sebapoškodzovanie v adolescencii. - 1. vyd. - Bratislava: Veda.

Démuthová, S. (2023). Self-harming Behaviour in Adolescent Age. Berlin: Peter Lang.

Vybrané vedecké štúdie:

Doktorová, D., & Šomodiová, P. (2022). Detecting of interrelationships between eating disorders and self-harm in girls during adolescence. *Postmodern Openings*, 13(3), 13-25. (Web of Science)

Doktorová, D., & Démuthová, S. (2021). Symptoms of eating disorders in young women with and without selfharming behaviour. *AD ALTA*, 11(1), 65-77. (Web of Science)

Vedecké štúdie v zahraničných časopisoch:

Démuthová, S., & Démuth, A. (2022). Changes in the Prevalence of Self-Harm in Adolescents after the First Wave of COVID-19. *Journal of Advanced Research in Social Sciences*, 5(1), 1-8.

Démuthová, S., Václaviková, I., Selecká, L., & Blatný, M. (2020). The Problem of Self-Disclosure of Self-Harming Behaviour in Adolescence *Postmodern Openings*, 11(4), 1-19. (Web of Science)

Démuthová, S., & Spasovski, O. (2020). The analysis of drop-out in the potential diagnostic systems for self-harm in the adolescent population. *AD ALTA*, 10(2), 51-55. (Web of Science)

Démuthová, S., & Démuth, A. (2020). Self-harm in adolescence as maladaptive coping. *Brain : broad research in artificial intelligence and neuroscience*, 11(2), sup. 1 37-47 (Web of Science)

Science).

Uplatnenie výsledkov projektu

Vzhľadom k tomu, že šlo o prvý rozsiahlejší základný výskum problematiky sebapoškodzovania na Slovensku, predstavujú výsledky riešenia projektu a poznatky z neho vyplývajúce kľúčové informácie predovšetkým pre TEÓRIU v psychológii vo väčšine jej odvetví - pre všeobecnú psychológiu (coping, zvládanie záťaže, kognitívne distorzie), klinickú psychológiu (identifikovanie a charakteristika novej nozologickej jednotky), poradenskú psychológiu (charakteristika sebapoškodzujúceho správania a možnosti intervencie), vývinovú psychológiu (nepriaznivé skúsenosti v detstve v etiológii, rizikové obdobie adolescencie) a i. Výsledky a výstupy riešenia projektu do vytvorili podklad pre prezentovanie 46 príspevkov na konferenciách, publikovanie 59 vedeckých štúdií a dvoch vedeckých monografií, ktoré vzhľadom na komplexnosť uchopenia problematiky sebapoškodzovania predstavujú na Slovensku jedinečný zdroj informácií.

Výsledky výskumu a zistenia z projektu sú okamžite využiteľné vo VÝSKUME. Samé osebe môžu slúžiť na porovnanie iných výskumov či inšpiráciu pre podobné výskumy v iných kohortách, populáciách, krajinách. Publikované vedecké práce obsahovali v rámci diskusií priamo podnety pre ďalší výskum; monografie nastolili mnohé otázky, ktoré je potrebné ďalej výskumne zodpovedať. Vytipované problémy, ako i samotné výsledky riešenia môžu byť (a v súčasnosti už sú) podnetom pre výskum v rámci diplomových a dizertačných prác. Významnou oblasťou uplatnenie zistení projektu je VZDELÁVANIE. Získané informácie boli implementované do vzdelávacieho procesu v mnohých predmetoch kurikula štúdia psychológie na bakalárskom i magisterskom stupni štúdia. Študenti tak nadobudnuté vedomosti využívajú okamžite počas absolvovania stáží a praxí, kde sú so sebapoškodzujúcimi konfrontovaní a zároveň získavajú cenné informácie pre budúci výkon povolania. Zároveň sa zapojením členov riešiteľského kolektívu do riešenej problematiky vytvorila základňa expertov, ktorí môžu ďalej poskytovať vzdelávanie iným odborníkom. Pracovisko, na ktorom bol projekt riešený, sa stalo expertným pracoviskom, ktoré môže poskytovať konzultácie iným pracoviskám.

Jednou z najdôležitejších oblastí využitia výstupov projektu je psychologická PRAX. Výsledky majú okamžité aplikačné využitie, nakoľko klinickí, školskí, poradenskí psychológovia i ďalší odborníci hlásia enormný nárast prípadov sebapoškodzovania, pričom absentuje odborná literatúra, ktorá by sprostredkovala dôležité informácie pre pochopenie etiológie, dynamiky, základných charakteristík, možnosti detekcie a intervencie tohto vysoko rizikového správania.

Riešenie projektu a jeho výstupy prispeli k nadviazaniu SPOLUPRÁCE riešiteľského pracoviska a ďalších výskumno-vzdelávacích inštitúcií. Spolupráca bola podporená nielen vo fázach riešenia projektu prostredníctvom konzultácií, ale publikované výsledky projektu našli okamžitý ohlas (doposiaľ bolo zaevidovaných 65 citácií vo vedeckých prácach) u odborníkov doma i v zahraničí. Tieto ohlasy vyvolali záujem vedeckých inštitúcií – členovia riešiteľského kolektívu budú realizovať viacero pozvaných prednášok a workshopov; vytvoril sa tiež priestor pre spoločné výskumné tímy.

Charakter skúmanej problematiky má však aj INTERDISCIPLINÁRNY presah, prináša dôležité informácie a uplatnenie aj pre ďalšie oblasti, ktorých sa problematika sebapoškodzovania týka. Sú tak priamo využiteľné v medicínskej (problematika vážnych poranení, psychiatrické diagnózy spojené so sebapoškodzovaním), právnej (zákonné úpravy suicída a sebapoškodzovania, inštitút ochrannnej liečby) oblasti, kulturológie (sebapoškodzovanie v kontexte rituálov) či oblasti umenia (umelecké zobrazovanie sebapoškodzovania, estetické aspekty).

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v slovenskom jazyku (max. 20 riadkov)

V súlade s vytýčenými cieľmi projektu bol realizovaný výskum monitorujúci jednotlivé formy sebapoškodzovania vyskytujúce sa v populácii adolescentov, ich frekvenciu, motiváciu a účel sebapoškodzovania. Prevalencia sebapoškodzovania u adolescentov je alarmujúco vysoká – pohybuje sa okolo 40% v závislosti od chápania pojmu sebapoškodzovanie, zastúpenia pohlaví či použitých metodík. Ako kľúčová sa preto javí podpora tendencií smerujúcich k začleneniu sebapoškodzovania ako nozologickej jednotky v rámci DSM-5. S

ohľadom na pridružené komplikácie (v somatickej i psychickej rovine) a vysokú rizikovosť tohto správania (suicidálne pokusy evidujeme u 26% sebapoškodzujúcich sa) je zrejmé, že psychologická intervencia si vyžaduje systematický a koordinovaný prístup. V kontexte našich zistení však apelujeme na redefinovanie vymedzenia pojmu (sebapoškodzovanie chápeme ako: „opakované spôsobenie si ujmy na zdraví (v jeho fyzickej a/alebo psychologickej doméne) s úmyslom priamo alebo sprostredkovane si ublížiť a/alebo spôsobiť si bolesť“), nakoľko koncept a definícia, ktoré navrhuje DSM-5 by v našej populácii spôsobil 15%-tný „drop-out“ záchytu (a teda aj intervencie a prípadnej liečby) prípadov sebapoškodzovania. Zároveň bola vysoká prítomnosť psychických a nepriamych fyzických foriem sebapoškodzovania pretavená do výstupov týkajúcich sa metodík používaných na zisťovanie prítomnosti sebapoškodzovania. Zozbierané dáta a výstupy poukazujú na potrebu použitia metodík, ktoré monitorujú i tieto formy. Ďalším dôležitým výstupom je oblasť (motivačných, osobnostných, klinických...) špecifik populácie sebapoškodzujúcich sa adolescentov – sebapoškodzovanie je najmä maladaptívnou stratégiou zvládania psychickej záťaže (koncept o upútavaní pozornosti je prekonaný), spája sa s narušeným sebaobrazom a vysokým výskytom depresívnych symptómov (viac ako 75% sebapoškodzujúcich sa skóruje nad 75. percentil a štvrtina dievčat nad 97. percentil - Children's Depression Inventory). V tejto súvislosti je dôležitým výstupom i generovanie kľúčových podnetov pre ďalší výskum - je potrebné zmonitorovať súbeh s inými psychickými ťažkosťami a poruchami (komorbiditu), analyzovať návykový charakter sebapoškodzovania a poskytnúť do praxe efektívnu metodiku zachytávajúcu sebapoškodzovanie aj s ohľadom na vysoký podiel „nefyzických“ (a teda nespozorovateľných) foriem sebapoškodzovania. Všetky tieto ako i mnohé ďalšie významné výsledky boli publikované prostredníctvom aktívnych konferenčných vystúpení (46), vedeckých štúdií (59), vzdelávacích aktivít (3) a sú koncentrované v dvoch vedeckých monografiách vydaných v renomovaných vydavateľstvách.

Súhrn výsledkov riešenia projektu a naplnenia cieľov projektu v anglickom jazyku (max. 20 riadkov)

In accordance with the project goals, research was conducted monitoring the various forms of self-harm occurring in the adolescent population, their frequency, motivation, and purpose of self-harm. The prevalence of self-harm among adolescents is alarmingly high - it reaches around 40% depending on the understanding of the concept of self-harm, the representation of genders, or the methods used. Therefore, supporting trends towards the inclusion of self-harm as a nosological unit within the DSM-5 appear to be important. With regard to the associated complications (in both somatic and psychological areas) and the high riskiness of this behavior (suicidal attempts occur in 26% of self-harmers), it is clear that psychological intervention requires a systematic and coordinated approach. In the context of our findings we call for the redefinition of the concept (we understand self-harm as: "repeated causing of harm to one's health (in its physical and/or psychological domain) with the intention of directly or indirectly harming oneself or to cause a pain"), as the concept and definition proposed by the DSM-5 would cause a 15% "drop-out" of detection (and therefore intervention and possible treatment) of self-harmers in our population. At the same time, the high presence of psychological and indirect physical forms of self-harm was transferred into outputs regarding the methods used to detect self-harm. The collected data and outputs indicate the need to use methods that also monitor these forms. Another important output is the area of (motivational, personality, clinical, etc.) specifics of the population of self-harming adolescents - self-harm is mainly a maladaptive strategy for coping with psychological stress (the concept of attention-seeking is outdated), it is associated with a distorted self-image and a high prevalence of depressive symptoms (more than 75% of self-harmers score above the 75th percentile and a quarter of girls above the 97th percentile - Children's Depression Inventory). In this context, an important outcome is also the generation of key stimuli for further research - it is necessary to monitor the course of other mental difficulties and disorders (comorbidity), analyze the addictive character of self-harm, and provide an effective methodology for capturing self-harm with regard to the high proportion of "non-physical" (and thus unobservable) forms of self-harm.

All of these as well as many other significant results were published through active conference contributions (46), scientific studies (59), educational activities (3), and are concentrated in two scientific monographs published in renowned publishing houses.

